

Posudek diplomové práce

Název práce :	Funkcionalita a problémy v psaní u žáků třetích tříd
Autorka práce:	Dan Kubín
Vedoucí práce:	PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.

Psaní je jednou ze základních školních dovedností, na jejímž rozvoji závisí školní osud žáka – není cílem, ale prostředkem dalšího vzdělávání. V odborné literatuře najdeme bohužel je kusé informace o vývoji této dovednosti. Přitom je celá řada dětí, které mají v psaní problémy. I na ně se zaměřuje poradenský systém, porucha psaní patří mezi jednu ze specifických poruch učení – dysgrafie. V rámci diagnostiky této poruchy, ve shodě s definicemi specifických poruch učení – by měly být odlišeny případy, kdy dětem nejde psaní na základě vývojových předpokladů či deficitů v jednotlivých oblastech, které s psáním souvisejí, od případů, kdy se o vývojovou poruchu nejedná. Nemělo by se jednat o nenacvičené psaní, tedy absenci tréninku, či nezáměr o správné psaní – tedy o vnější nebo osobnostní vlivy. Současně by problém v psaní neměl být dán závažnými motorickými či jinými smyslovými vadami. Diagnostika dysgrafie spočívá na kvalitativním posouzení rukopisu písma i aspektů psaní (čitelnost, čas, námaha, chybovost), přitom neexistují přesná diagnostická kritéria, kdy už by měla být zvažována vývojová porucha psaní. Podobně pro dysortografii je důležitým kritériem, zda mělo dítě dostatek času osvojit si gramatická pravidla.

I když primární cíl studentovy práce nesouvisí s diagnostickými kritérii dysgrafie a dysortografie, významně jeho práce k tématu přispívá. Tím, že si vytkl za cíl zmapovat písařské a pisatelské projevy u žáků třetí třídy ZŠ, dává terénu zprávu, jak si na tom dnešní třetáci s psáním stojí. Ocenit už v této části posudku musím také to, že práce vznikala v partnerství s Mgr. Olgou Kučerovou, která podobným postupem zdokumentovala psaní skrze nový typ písma, Comenia Script. Studenti navázali na Mgr. Janu Veverkovou, která v rámci diplomové práce vypracovala hodnotící škálu pro posouzení kvalitativních znaků písma u žáků prvních ročníků. Škálu modifikovali tak, aby vyhovovala další vývojové etapě psaní. Nároky na psaní u prváků a třetáků jsou odlišné. Zahrnují jak písařské, tak pisatelské dovednosti.

Teoretická část práce odpovídá nárokům kladeným na diplomové práce. Student téma pojímá ze všech potřebných souvislostí, propojuje téma s didaktickými tématy. Čerpá převážně z české literatury, což je pochopitelné, neboť výukové metody a psaní je vysloveně kulturně podmíněno. Naopak v části, kde se věnuje psychometrickým aspektům psaní, tedy možnosti hodnocení písma, vychází naopak ze zahraničních zdrojů hodně, neboť českých počínů k tomuto tématu je méně. Ale ani ty neopomíjí. Autor pracuje s literárními zdroji citlivě a vlastní text je velmi čtivý, bez gramatických či stylistických prohřešků.

Praktická část je postavena na analýze písemného projevu, který byl sesbírán u 90 dětí třetích tříd. Výborné je, že autor také pracuje s odlišnostmi analyticko-syntetické a genetické metody psaní. Přestože se ony dotýkají metodických postupů při čtení, do psaní se tyto vlivy promítají. Např. na konci prvních tříd může být psaní u dětí z genetické metody na nižší úrovni, neboť v tu dobu se přechází na běžný typ psacího písma (předtím psaly hůlkově). Je zajímavé sledovat, zda jsou ve 3. ročníku již rozdíly mezi metodami vyrovnány.

Autor si stanovil také další cíle srovnávání, chce popsat písařské a pisatelské projevy v této věkové skupině a identifikovat rozdíly mezi chlapci a dívkami.

Z hlediska samotného popisu písařských a pisatelských dovedností byla vytvořena hodnotící škála, která zahrnovala několik kritérií. Právě tato část může být velmi inspirativní pro poradenské pracovníky, neboť přes rozšiřující se písmo Comenia Script je běžné psaní preferováno ve velké míře. Kritéria velmi těsně souvisejí i s poznatky, které o písmu potřebujeme znát v diagnostice dysgrafie – jaké jsou dílčí obtíže v psaní, jak dítě v psaní chybuje a jak s chybou pracuje, je nesmírně cenné

Ocenit lze i pečlivost při statistickém zpracování. Autor konzultoval postupy se statističkou. V rámci primární analýzy vycházel ze stanovených kritérií, v rámci sekundární analýzy srovnával výstupy dětí s nároky, kladenými v RVP, ale také se zajímal o rozdíly mezi chlapci a dívkami.

Praktická část obsahuje všechny potřebné části – vymezení úkolu, cíle práce, hypotézy, popis průběhu výzkumu, popis metody a zpracování dat, interpretace. V diskusi, aby se oba kolegové neopakovali, se zaměřil jen na polovinu sledovaných znaků, druhou polovinu diskutuje ve své práci Mgr. Olga Kučerová.

Práci považuji za velmi zdařilou, ale i potřebnou. Byla zpracovávána průběžně, systematicky, autor pravidelně konzultoval a dopracoval práci do velmi dobré podoby. Předpokládám publikování jejích dílčích výsledků, případně i navázání dalším sledováním.

Pro obhajobu prosím, aby se autor práce pokusit kondenzovaně zhodnotit, které problémové jevy jsou ještě ve 3. ročníku typické a velmi časté a neměly by být automaticky přiřazovány k dysgrafii a dysortografii, jak se někdy bohužel v praxi stává. Např. zhoršená čitelnost byla zjištěna ve velké míře, přitom je to jedno z důležitých kritérií dysgrafií (kdo se do poradny dostane, toto kritérium většinou splní, naopak zůstávají ve škole děti se stejnou kvalitou psaní, bez toho, aby někdo dysgrafií zvažoval). Jak autor vidí hlavní rozdíly mezi metodami psaní skrze výsledky svých analýz a srovnání s prací O. Kučerové? Zvažoval autor při interpretacích některých aspektů lepšího psaní v CS, že může působit vliv jednoduššího psaní? Pokud nemá dítě problém s grafomotorickými aspekty psaní, může směřovat energii více k odůvodňování a správnosti psaní?

Protože práce splňuje všechna kritéria kladená na tento typ práce, doporučuji ji k obhajobě.

V Praze dne 29. 8. 2014

Dr. Anna Kucharská, Ph.D., vedoucí práce